

บทความวิชาการ

ข้อควรปฏิบัติตามกฎหมายเลือกตั้ง

รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน์¹

การเลือกตั้ง (Election) เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยแบบทางอ้อม (Indirect democracy) ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของตนเข้ามาดำรงตำแหน่งต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะหมายถึงตำแหน่งทางการเมือง เช่น สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใช้สิทธิหรือผู้ที่ที่จะสมัครรับเลือกตั้งต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการหาเสียง การจัดสรรการออกอากาศ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งซึ่งล้วนแต่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ทั้งนั้น เพื่อให้ผู้ที่มีสิทธิและพึงประสงค์จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแม้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง ดังนั้นควรต้องศึกษาหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้เพื่อจะได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

1. การหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อควรปฏิบัติในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง สามารถดำเนินการด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ แจกเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งในเขตชุมชน สถานที่ งานพิธีการเช่น งานบวช งานศพ เอกสารหาเสียงสามารถมีรูปถ่ายหรือข้อความ

เกี่ยวกับตัวผู้สมัครได้ ผู้สมัครสามารถใช้พาหนะในการหาเสียงเลือกตั้งหรือจัดสถานที่หรือเวทีเพื่อโฆษณาหาเสียงนอกเหนือจากการจัดสถานที่โฆษณาหาเสียงหรือเวทีกลาง โดยเป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่จะจัดให้มีสถานที่โฆษณาหาเสียงหรือเวทีกลางอย่างน้อยอำเภอละสองแห่ง ยกเว้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานครและต้องมีการประกาศให้ผู้สมัครและพรรคการเมืองทราบโดยทั่วกัน ผู้หาเสียงสามารถใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อช่วยในการหาเสียงเลือกตั้งได้ ในการจัดทำแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียง ผู้สมัครสามารถใส่ข้อมูลได้ดังนี้ รูปถ่าย ชื่อ หมายเลขประจำตัวและรูปถ่ายที่เกี่ยวกับตัวผู้สมัคร และยังสามารถจัดทำเอกสารที่มีการกากบาทในช่องลงคะแนนเลือกตั้งให้กับตนเองเพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองได้ แต่การจัดทำเอกสารดังกล่าวต้องไม่มีขนาดลักษณะหรือสีที่คล้ายกับบัตรเลือกตั้ง ผู้หาเสียงอาจโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งผ่านเว็บไซต์ จดหมาย สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ นอกจากนี้กฎหมายยังอนุญาตให้มีกลุ่มคนช่วยผู้สมัครหาเสียงได้แต่ต้องมีการแจ้ง

¹ รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

รายชื่อและจำนวนผู้ช่วยเหลือเสียงเลือกตั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบด้วย

ข้อควรปฏิบัติในการเลือกตั้งตามระเบียบของคณะกรรมการเลือกตั้งที่ประชาชนทุกท่านควรปฏิบัติมีดังต่อไปนี้ มีบ่งควรนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับการหาเสียง จัดฝึกอบรมให้กับบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงโดยให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง หลีกเลี่ยงการใช้วิชาชีพหรือการประกอบอาชีพเกี่ยวกับรายการวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สื่อสารมวลชน สื่อโฆษณา เช่น นักแสดง นักร้อง นักดนตรี พิธีกร สื่อมวลชน เพื่อเอื้อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น หรือพรรคการเมือง ในช่วงที่มีการเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง และผู้หาเสียงต้องดำเนินการหาเสียงโดยใช้ถ้อยคำสุภาพ

ข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น ห้ามผู้สมัคร พรรคการเมือง กระทำการใดๆ อันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนหรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองด้วยวิธีการดังนี้คือ จัดทำ ให้ เสนอ ให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ใด เช่น ในงานวันเกิด งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญ งานเทศกาล งานศพ เป็นต้น ห้ามผู้สมัคร พรรคการเมือง ให้ เสนอ ให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าทางตรงหรือ

ทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด มัสยิด ศาลเจ้า โรงเจ โบสถ์คริสต์ สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ สหกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังห้ามหาเสียงด้วยวิธีการโฆษณา ด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริง การละเล่น เลี้ยง หรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด ที่สำคัญผู้หาเสียงต้องไม่หลอกลวง บังคับ ชู เชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด เช่น การปราศรัยด้วยข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง การพูด ใสร้าย นอกจากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว กฎหมายยังกำหนดไว้ว่า ห้ามผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งหาเสียงด้วยวิธีการแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียง ด้วยวิธีการวางหรือโปรยในที่สาธารณะ

2. การห้ามหาเสียงเลือกตั้งในวันลงคะแนน

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยข้อห้ามในการหาเสียงเลือกตั้ง ศ.ศ. ณ ที่เลือกตั้งกลางในวันลงคะแนนล่วงหน้า พ.ศ. 2550 ข้อ 4 กำหนดไว้ว่า ในวันลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องไม่ดำเนินการแจกเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียง หรือโฆษณาหาเสียงโดยใช้เครื่องขยายเสียงหรือกระทำการหาเสียงด้วยวิธีการอื่นใดอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน ณ ที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียง

3. การหาเสียงในวันเลือกตั้ง

เมื่อได้มีการประกาศกำหนดวันเลือกตั้ง ส.ส. แล้ว ห้ามมีการนำสิ่งพิมพ์ แผ่นประกาศ แผ่นป้าย หรือสิ่งอื่นใดมาปิดหรือแสดงไว้ในที่เลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในกรณีที่มีสิ่งพิมพ์ แผ่นป้ายดังกล่าว ปิดหรือแสดงไว้ในที่เลือกตั้งอยู่ก่อนหรือในวันเลือกตั้ง หรือในวันลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้า ให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมีอำนาจปลดออก ปิดทับหรือนำออกไปไว้นอกที่เลือกตั้ง

4. การกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ส.ส.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 กำหนดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครและพรรคการเมืองไว้ในประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 ข้อ 4 คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตแต่ละคนต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท ส่วนแบบบัญชีรายชื่อไม่เกินเงินซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้สมัครในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองคูณด้วยจำนวนหนึ่งล้านห้าแสนบาท ในกรณีที่มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่ง

เขต ต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้งใหม่ไม่เกินห้าแสนบาท

กรณีที่คณะกรรมการ ก.ก.ต. ประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่เพราะผู้สมัครได้รับคะแนนเลือกตั้งน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งหรือไม่มากกว่าจำนวนบัตรเลือกตั้งที่ไม่ประสงค์ลงคะแนน ให้คณะกรรมการ ก.ก.ต. ประกาศการเลือกตั้งใหม่และผู้สมัครจะใช้ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ไม่เกินเจ็ดแสนห้าหมื่นบาท แต่ถ้ามีการเลือกตั้งใหม่อีกเพราะผู้สมัครได้รับคะแนนเลือกตั้งน้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ผู้สมัครต้องจ่ายเงินไม่เกินเท่าจำนวนแรกคือไม่เกินเจ็ดแสนห้าหมื่นบาท และถ้ามีการจัดให้มีการเลือกตั้งดังกล่าว ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเพิ่ม ต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้งจำนวนหนึ่งล้านห้าแสนบาท แต่ถ้ามีการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วและมีเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ผู้สมัครฯ แต่ละคนต้องใช้จ่ายในการเลือกตั้งไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท

5. การจัดสรรเวลาออกอากาศให้พรรคการเมือง

เรื่องนี้กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเวลาออกอากาศให้แก่พรรคการเมืองในการแถลงผลงานของพรรคการเมืองทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุโทรทัศน์ของรัฐ พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถนำผลงานของพรรคตนออกอากาศได้ในช่วงเวลาตามการจัดสรรเวลา คือ

สถานีวิทยุกระจายเสียง ในช่วงเวลา 08.00–22.00 น. สถานีวิทยุโทรทัศน์ ในช่วงเวลา 07.00 – 22.00 น. สิทธิในการออกอากาศของพรรคการเมืองจะสิ้นสุดเมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภา ไม่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือในการออกอากาศใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ กระทำการอันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

6. การทำลายแผ่นป้ายหาเสียง

เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ขณะนี้ได้เกิดเหตุมีการทำลายป้ายหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.และพรรคการเมืองต่าง ๆ ในหลายท้องที่ โดยเฉพาะในท้องที่ที่มีการแข่งขันสูง การกระทำความผิดนอกจากจะเป็นความผิดที่มีผลต่อความปลอดภัยในทรัพย์สินของประชาชนแล้ว ยังเป็นสถานการณ์ที่จะทำให้การเลือกตั้ง ส.ส.ไม่เป็นไปโดยความเรียบร้อย และสุจริต และเที่ยงธรรม พล.ต.อ.วิเชียร พจน์โพธิ์ศรี ผบ.ตร./ผอ.ศรต.ต.ตร. จึงได้มีหนังสือด่วนที่สุด วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการทำลายป้ายหาเสียงเลือกตั้ง

1. เพิ่มความเข้มข้นในการสืบสวนหาข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการแข่งขันและความขัดแย้งในการเลือกตั้ง รวมถึงติดตามพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่น่าสงสัยว่าจะเป็นผู้ทำลายป้ายหาเสียง

เลือกตั้ง และเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบสถานที่ที่มีการปิดป้ายหาเสียงเลือกตั้งด้วย

2. การจับกุม เนื่องจากการทำลายป้ายหาเสียงเลือกตั้ง เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตาม ป.อาญา มาตรา 358 เจ้าพนักงานมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้ตาม ป.วิ อาญา มาตรา 78 ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าวในลักษณะเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ให้ดำเนินการจับกุม นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนต่อไป

3. การสอบสวน เนื่องจากความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ ตาม ป.วิ อาญา มาตรา 121 ดังนั้นหากมีการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าให้พนักงานสอบสวนรีบบันทึกปากคำผู้ถูกจับไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งแจ้งผู้เสียหายทราบ หากไม่มีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ก็ให้ปล่อยผู้ถูกจับไป

4. เมื่อมี พ.ร.ฎ.ให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. เป็นการทั่วไปแล้ว ตามมาตรา 53 แห่ง พ.ร.ป. รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส.ฯ บัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองอื่น หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ หลอกหลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จหรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของ

ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ซึ่งการทำลาย
ป้ายหาเสียง นอกจากเป็นความผิดฐานทำให้
เสียหายแล้ว การกระทำอาจเข้าข่ายเป็น
ความผิดตาม มาตรา 53 ด้วย หากปรากฏ

ข้อเท็จจริงว่า การทำลายป้ายหาเสียงได้
กระทำโดยมีลักษณะเข้าตามองค์ประกอบ
ความผิดข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อความปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติใน
ส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งส.ส. และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับ
เลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ข้อ 4

..... ว่าด้วยการหาเสียง ข้อความปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งส.ส.
และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 ข้อ 5

..... ว่าด้วยการหาเสียง ข้อความปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งส.ส.
และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ข้อ 7

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องห้ามนำสิ่งพิมพ์ แผ่นป้าย หรือสิ่งอื่นใดมาปิดหรือแสดง
ไว้ในที่เลือกตั้ง ข้อ 4-5